

מסורת הש"ס

(א) לעיל יא, וי"ג, ט; (ב) סוטה טו, מנחות ו, יא; (ג) לעיל טו, יומא מת, נזכר מנחות כו; עיי' ת"כ וירקא גרבה פרש' ד הייא, ע"ע ירוש' יומא פ"ה ה"א, (ד) ע' ת"כ וירקא חובבא פרש' ג ה"י, (ה) וימתא ע"ש, ע"ש טו; ע"ש דלמא וואלמר רב יהודה המקבל וכו', (ו) נע' חו' לקמן לד; ד"ה למעטינן, (ז) יומא מת, כ"ב קול; וכתובות מדנ'; ירוש' ג ה"י, (ח) וימתא ע"ש, ע"ש טו; ע"ש דלמא וואלמר רב יהודה המקבל וכו', (ט) נע' חו' לקמן לד; ד"ה למעטינן, (י) יומא מת, כ"ב קול; וכתובות מדנ'; ירוש' ג ה"י, סוטה פ"ה ה"א, הוריות פ"א ה"ג, (יא) לקמן גל: מנחות יז, (יב) וירקא ה דיב, (יג) לקמן סט, (יד) לקמן כו, (טו) לעיל טו, (טז) ועי' לעיל יא, בתורה בא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' והאמר רב יהודה אמר רב הטומע נירי: (ב) שם מנח"י ענין לקבלה: (ג) ר"ש ד"ה מה' טעמא וכו' קדשים חטאטא באשאש לכ"י חתקש: (ד) ד"ה גא' לענדה וכו' ככלי הווא וכשרה וכו' אי בעי ככלי: (ה) ד"ה לקומן וכו' בימין סד"א דהואיל כ"ל ודס"א:

שינויי נוסחאות

[א] וימתא (מת א) הני דהאמר רב יהודה המקבל (הגרבי' וכה כבי'): [ב] ל"ל ואת כל דם הפר ישפך, וכה' כמקון (הגרבי' וכה' בכתובת): [ג] ל"א ר"ש שלא בכלי שרת טערה (גרבי'): [ד] אצבע וכהונה מדר' יהודה ב"ר חייא (יבבי'): [ה] ועצלו (שם): [ו] ל"ל ביד (ששכ"י): [ז] שזירקתו (כ"פ'): [ח] כלן קס"ד ומס"ד דאי ס"ד, צ"ב וק"י, וכה' בדין): [ט] דורשיש' כן שבעתי בסדר (ש"ס'): [י] והא בשפיכת כ"ל (ש"ס'): [יא] בלחמן ומקן, ל"א דברקת כל (ש"ס'): [יב] שצ"מ נטקו ודוכי מצוי למימר הכי: [יג] ל"ל כיון (ששכ"י, יבבי'): [יד] ל"ל כמבשלים (הר"י): [טו] והא דאמרינן ומקן, ל"ל דברקת כל הפסולין תנן קיבל כו' (ש"ס וגריון), וכו' דק"י קאי דללקיטא (ש"ס ח"א), אצל כה"י ולי"ק פי' דקאי דאלתעיל ע"ש ניקטאס פירושים, וע"ע קריא', נט"ק ומלח"ט: [יז] יהודי (כה' בפתוח): [יח] ל"א הולכא מי"מ [קשת] הא לא כתיב (ד' ד'י): [יט] הא לא טקף בי הכי דהוא מבטיח לעיל בשולח פ"ק הולכא בור אי לאו משום דליקין מקי'ר: [כ] בגללן נטקס ל"א ואתי, ולי"ע לכשר (חז"א ס"ד קט"ה וי"ט): [כא] דמשני בשולחין דחטאת (לקמן גא') סבר כ"ל (ש"ס): [כב] דהייקשא ואידך שנייה כו' כ"ל (ש"ס, צ"ק, וכה' בתוס' ספרי וכו' עי' שם) א"ת מקומא אלא לקמן א"ת מיתא מנשי' מגושי' דמוצורע ל"פנין לה (צ"ק, הגר"א אברהם, ועי' דמק"י חז"א וירבנן, וגם' מתחיה דבחן: [כג] ע"א ע"י מ"ש להויה: [כד] מלכין בורקת: [כה] נהא' למיטב ענישה ר"ש מתקן, ולי' כדאמרינן בספרי' בא לעובריה ככלי עובדה בשמאל כו': [כז] מדנביהא משמע דגא' לענדה כשמאל כאש' קאי על ענבת הקבלה, ועי' תוס' מנחות שדמו פ"ה (גריון):

ליקוטים

דס' חסרי יקבלו, כלומר מדס' שכתוב בספרי קח היתום' מנו ונשאר, דס' והוסף אותו על המנו שנמצא הספרי דס' מהפר, קסבר גורעין היתום' ומוסיפין אותו על הפר ודורשין אותו דס' מהפר כו', ואם קבל דס' הפר ככלי ונשפך מהו הכלי ואספסו שר כו' הכלי קדשו כבר, (ר"ש יומא מת), גורעין ומוסיפין ודורשין, כלומר דבר

ולרבי שמעון דלא צעי קידוש קומץ. כדאמר בהקומץ רבה (מנחות דף כו, ט) **שלא בכלי שרת** ופסולה ורבי שמעון מכשיר: **ולמ"ד נמי ר"ש צעי קידוש קומץ**. דאיכא אמוראי דפלגי' התם במילמיה דר"ש ואיכא למ"ד הכל מודים בקומץ שטעון קידוש וכי קאמר ר"ש ב כשרה בהקטרה קאמר אס נטלו מתוך כלי שרת לאחר שקידשו והקטירו צידו: **בשמאל אכשורי מכשר**. לקדש דלא עדיף קידוש הקומץ מנקבלת הדס דמכשר לה רבי שמעון בשמאל: אי **לקמילא גופא**. שמהא צימין דלר"ש לא נפקא ליה **ט** מוקמץ הבהן דהא אמרו לעיל **והא**. דצעין לרבי שמעון **אכצב** **ו** מדר' יהודה נפקא: **מאי טעמא דר' שמעון**. דמכשר הקטרת קומץ שלא בכלי אס העלן **ו** למוצה צידו אמר קרא בנמנה קדש קדשים **הו** **א** לכי איתקש מנחה לחטאת ואשם לומר לך גא' לענדה ציד עובדה צימין כחטאת שזריקת דמה צימין **ו** במתן **אכצב** ולא בכלי וצעיא ימין דכתיב **זה אכצב** וכהונה: **גא' לענדה בכלי עובדה בשמאל כאשם**. שזריקא **ו** בכלי **ו** והיא כשרה בשמאל לר"ש כדאמר לעיל זרק בשמאל פסול ור' שמעון מכשיר אלמא אי צעי ציד עבד אי בכלי עבד וממילא נפקא קמליה צימין דהא עבודת יד היא ולא עבודת כלי: **לקומץ דמנחת חוטא**. שמהא קמילתו צימין **ט**: **והואיל ואר' שמעון**. כצ"ק דמנחות (דף ג) צדין הוא שמהא מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה שלא יהא חוטא נשכר ומפני מה לא הטעיניה שלא יהא קרבנו מתהדר קד"א קמליה שמאל מתכשר בה קמ"ל יד יד דרצא. כולה שמעתי' מנמחות: **מתני'** **נשפך על הרצפה**. מואר בהמה שלא נתקבל בכלי: **גמ'** מהפר יקבלנו. שאס נשפך מן הוואר על הרצפה ואספו פסול שהרי לא נתקבל מהפר **ח**. דאי ס"ד דהאי מ"ס דכתיבא במדס' דרשין ליה דכתיב דמשמע מקאת **גורעין**. אות מתיבה זו ומוסיפין אותה על חצייתה ודורשים **א** כר"ש בסדר יומא: **בשפיכת ט** **שייטס כפיצ**. ולא בקבלה: **דהא ליסיא למוליא דס**. שכבר ניתן ממנו על הקרנות: **ספין למעלה**. שלא יפול דס הספין על המזרק: **ודבר אחר**. ספין **בשפס מורק**. ולא לתוכן **א**: **כפורי וזה**. קרי למזרקין בספר עזרא על שם קינוח כדאמר במסכת חולין (דף כ: ט) אי איכא צלימא דפרישא למכפריה א"ר וצעי לכפורי דייה בההוא גצרה גבי גירון קיסר (גיטין דף טו, ב) **לריד שיטן וירידן**

דלא כתיב בה אכצב ולא פליג ר' שמעון ואע"ג דדרשי' ימין מהייקשא דחטאת הניחא למאן דאמר דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש אלא למאן דאמר אין חוזר ומלמד דהיקש אמאי לא פליג ר' שמעון ויהא שטעון דמכשר דהיינו כמאן דאמר חוזר ומלמד דהייקשא **א** אצל רבי שמעון דמכשר בצרייתא הכא שמאל דזריקא לא צעי למילף ימין דהייקשא דזאת התורה מחטאת דסבר דזריקא מהואה לא ילפינן ואידך שנייא דמשני בפרק התורה (מנחות דף פג, ב) כדי נסבה **הוי כמאן דאמר אין חוזר ומלמד דהייקשא ומיהו בפרק קמא דחולין (דף כג, ב) לית שנייא דכדי נסבה אצל בסקוף דס חטאת (לקמן דף נה, ט) משני תרוייהו ומיהו אפשר דהכא מודו כולי עולמא דחוזר ומלמד דהייקשא כיון דמזורע חול **א** דהוא למלמד דראשון ומתירון זה אנו לריכין בסמוך **ו** דדרשין **ט** **גא' לענדה ציד עובדה** כחטאת והיינו היקש וחטאת גופיה מגזירה שוה דמזורע ל"פנין לא ואס תאמר מאי פריך והרי זריקא דלא אכצב אלא כהונה ופסולה ולא פליג רבי שמעון **ומת"ק** נמי הוה ליה למיפריך לאמאי פסל שהרי בחטאת צעי אכצב בצרייתא כדאמר באכצבו ולקח וגם אמרו דתנא קמא סבר מקרא נדרש לפניו אצל מכהונה לא יליף ואי פסול דזריקת שמאל בשאר קרבנות מהייקשא דזאת התורה א"כ מאי פריך מר' **ב** שמעון ונראה לי דמדדבנן לא הוה צעי למיפריך דהוה מאי למימר דטעמא דרבנן לאו משום דאכצב נדרש לפניו וצרייתא דמי באכצבו ולקח לדברי ר' שמעון נקטייה וטעמא דרבנן דפסלי שמאל בקבלה משום דכתיב ולקח הכהן מן הדם וסברי רבנן כהונה לא צעיא אכצב וכן משמע פרק דס חטאת (לקמן דף נה, ב) דפרריך ימין מדברה דר כר חנה נפקא ומשני ימין כדי נסבה ואיציעת אימא כר' שמעון דאמר כהונה צעיא אכצב מכלל דלרבנן כהונה לא צעיא אכצב ולכך הוצרך לשנוי כדי נסבה ולרבנן דכתיב **זהו ב** דזריקא בשאר קרבנות כהן משמע ימין ולא צריך למילף מאכצב דחטאת. דצו"ך:**

גורעין ומוסיפין ודורשין. לא שייך למיפריך סבינא חריפא אפסקא קראי **א** אלא כשמסכר מציא אחת כי יהיא דיש גומלין (כ"ב דף ק"א): ואס תאמר חיפוק לי מדממעטינן דס ספין כל שכן שעל הרצפה ויש לומר דלימלא דס ספין גרע משום דנתקבלה בפסול אי נמי

אי לאו טעמא דגורעין ומוסיפין ודורשין הוה אמיינא דמדס הפר ולא מדס הפר ודבר אחר אמא למעוטי שעל הרצפה אצל דסקין שפיר דמי: **בשפת מורק**. **[פירש"י]** צחוץ ולא שיפול **[לתוכו פ"י]** צחוץ המזרק דאס כן הוה ליה דבר אחר **[ואין להקשות]** דגבי הוואה דפרה אמרינן גמר להוית מקנא ידיו בגופה של פרה בפרק קמא דמנחות (דף י: א) אצל הכא לא מקנא ליה לכסין בגופה של פרה לפי שאו היה הסכין מלא וימין ולא היה עוד נאה לשחוט ומיהו כההיא שמעתא גופה גבי פרה אמרינן בשלמא ידו מקנא לה בגופה של פרה אלא אכצבו במאי מקנא אמר אציי בשפת מורק ושהתא ידו נמי ליקנא בשפת

שפסותה ביידי הולכת למשה מטיין שהדין כן ושיש לו רמז מן התורה, אצ"פ שאין מקום הרמז ההוא מסורת ביידינו, אנו רשאים לגרוע מתוכה זו ולהוסיף בשניה כדי לדרוש את המקרא על דרך הדין המסור ביידינו כדי לעמוד על מקום הרמז מן התורה, וכי יומא אם איתא לכתוב קרא הלא, דאנו לאו מיערק קא איתנין למפקדיה לקרא מפשטיה לגמרי, דהא קיימא לן אין מקרא יוצא מידי פשוטו אלא בכבוד ודפרשת יבמין בלחור, הלכך אצטרך קרא כדכתיב לפשטיה כד, (ר' נחם צ"ב ק"א):

מחטאת [ד]נשאר קרבנות כשירים בשמאל כדאמרי' עשה ר"ש **א** בשמאל כאשם **א** וא"ת כיון דילפינן וכו' (תוס' ח"י, ח"ב): **בא"י** ותי דר"ש ח"ל אפליגי ולהבטיח בשום דעבודה שאפשר לבטלה הוא, י"ב, כי היכי דהוה מכשיר לעיל בשליה פ"ק (דף יד) הולכה בור אי לאו משום דליף מק"י:

כל הזבחים שקבלו דמן פרק שני זבחים

כה.

העוף נמי לא הוה **א** צעי ימין במליקה אלא בהזאה דווקא וא"ת וכוין דר' שמעון פליג במליקה א"כ מתני' דפרק חטאת העוף (לקמן דף סח, ב) דמלק בשמאל כו' לא אחיא כרבי שמעון **א** והא על כרחין כרבי שמעון אחיא מדקמתי סיפא או צלילה אינו מטמא בגדים אצית

הצליעה ומפרש טעמא **ו** משום דכל שפסולו בקדש אינו מטמא בגדים אצית הצליעה ומפרש בגמרא דכיון דהך שחיטה מתרת את האיסור פי' שאס עלה לא ירד והיינו כרבי שמעון דלרבי יהודה נשחטה צלילה תרד דממעט לה מוצאת היא העולה צפירקין **ט** וי"ל דההוא תנא סבר לה כוותיה צחאל ופליג עליה צחאל אי נמי אפי' רבי יהודה מודה בעופות דלא ירדו משום לילה דכיון **ד** דהוה פסולן בקודש דלא כתיב שלשה מיטוטי אלא צבהמה וא"ת דצריש מוצח מקדש (לקמן דף פג, ב) מפקי רבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי מעולה וכצנים דמוצח מקדש את הראוי לו ומאן דדריש מכצנים פוסל הרבה בעוף ויתר מצבהמה וי"ל דרבי יהודה סבר כמאן דדריש מעולה ולא מהכצנים **א** או משאר דרשות דהתם ורבינו שמואל מיישב גירסת הספרי ומפרש והרי זריקא דלא כתיב אלא כהונה ותנן זרק בשמאל פסל ולא פליג רבי שמעון דמכיון **ט** דתנן כל הזבחים שקיצל בשמאל פסל כל שכן זריקא שהיא עיקר כפרה ולא פליג רבי שמעון כי אס על קבלה ואי הוה פליג אדזריקה הוה ליה לאשמועינן כח דהימירא דמכשיר ר' שמעון דזריקא וכו"ש בקבלה וצ"ע אי מצי לפרש הכי לשון ותנן זרק בשמאל פסל והא **א** דלמרי' בפרק כל הפסולין (לקמן דף גב, ב) קבל צימין ומנן בשמאל יחזור **ו** לימין והיינו משום הזריקה דצעי ימין דאי משום הולכה **א** מפני מה הא לא כתיב **זה אכצב** ואמאי פסל ומו דרבי שמעון

הוה ליה לפלוגי ולהכשיר משום דעבודה שאפשר לצטלה הוא **א** ושמא לכתחילה קאמר יחזור לימין שלא יעשה זריקא בשמאל אצל דיעבד זרק בשמאל כשר א"ר משום הולכה נמי קאמר לכתחילה יחזור לימין אצל דיעבד כשר א"ר **א** מיירי בחטאת דמודה ר' שמעון דצעי ימין דזריקא וא"ת וכוין דילפינן אכצב דחטאת בגזירה שוה מאכצב דמזורע דהויא צימין היכי ילפינן ימין בשאר קרבנות מחטאת דהייקשא דזאת התורה הא פלוגתא דאמוראי היא בריש אחיה מקומן (לקמן דף ג, א) אי דבר הלמד מגזירה שוה חוזר ומלמד דהייקש או לא ונראה מתוך כך דכל שכן דמיחא הכא טפי פריך והרי זריקא דהואיל אכצב דמיא דלר' שמעון זריקא כשרה בשמאל דמיא זרק בשמאל פסול ור"ש מכשיר, משום דבשאר זריקת הקרבנות לא כתיב אכצב אלא כהונה ור"ש כהונה צעיא אכצב (שם כב, ב) לקומץ מנחת חוטא. אילטריך יד יד (שם א) שלא היא קרבנו מהדרי, (שם א) תנא תאא המנחה נאה (שם ו) מדרה הבשט, דס קילוח שהנשם יואהס זו יומא מת, כפורי דהב, גבי נלי כתיב כספר עזרא וכן מוריקן ועל שם שמקנא זו אכצבו קרי להן כפורי, לשון וכפר ידיו דלעיון קסרי (דקטנו צג) וכעיי"ז מנחות ז:

עין משפט ונר מצוה

עבא מ"י פ"א מהלכות פסולי המוקדשין הלכה כה:
ב מ"י שם הלכה כו:
פ גדהו מ"י פרק ד מהלכות משה"ק הלכה ח:

תורה אור השלם

- לא תאפה וצוין חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא בחטאת וקאשם:
- וירקא ג, י וְלִקַּח הַכֹּהֵן וְצוּן חֲלָקִים וְנָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשִּׁי קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים וְהָיָה בְּחַטָּאת וּבְאַשָׁם:
- וירקא ד, ה וְצוּן הַכֹּהֵן מִן הָהָם עַל קִרְוָתוֹ קִטְרֵת הַסְּפִימִם לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דָּם הַדָּפַר יִשְׁפֹךְ אֶל יְסוֹד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר עֲרַח אֹהֶל מוֹעֵד: וירקא ד, ז וְכַפּוּרִי וְזֶבֶק שְׁלֹשִׁים כִּפּוּרֵי כֶּסֶף שְׁמִינִים אֲרִבֵּעַ מֵאוֹת וְעֶשְׂרֵי חֲמִישִׁים אֶלְפִי: עורא א, י

מוסף רש"י

ולר"ש דלא בעי קידוש קומץ. דקמיי שלא בכלי שרת פסולה ור"ש מכשיר ופלגי' מרי אמוראי בגמרא ר' יעא ור' נחמן כר לתא, חד אמר טעמא דר"ש דלא צעי מתן כלי דכיון דקמן מכלי שרת מעלוו ומקטרוו אפילו במקדיה של חרס, וחד אמר הכל מודים בקומץ שטעון קידוש והא דמכשר ר"ש שלא בכלי שרת כהקטרת המנחה קאמר, והיינו דקפריך ור"ש דלא צעי קידוש קומץ כדמפרש ר' יאלי ור' נחמן דלמר נמי ר"ש צעי קידוש קומץ כששמאל שמעין ליה דמכשיר ר"ש לקידוש קומץ כדאמרינן לקמן לא לענדה בכלי עובדה בשמאל כאשם. (מנחות א) כחטאת וכאשם. לכי איתקש מנחה למטאת ולאשם שאנין שוין בהלכותיו לומר לך (ע"ע ר"א), בא לעובריה. קאמרת קומץ שהיא במקום זריקה: ביד. שלא קידשה בכלי (מנחות כו, ב) שלא קידש קומץ בכלי אלא קמן והויך ואקטיר צידו (שם א) עובדה בימין בחטאת. שהקמן זה מוריקת דס חטאת שהיא ציד אכצב וימין, דכתיב בחטאת ולקח הכהן מדס החטאת אכצבו ותנן וגו' ודרשין באכצבו ותנן שלא תהא מתינה אלא בימין, דכל מקום שנאמר אכצב וכהונה אינו אלא ימין (ע"ע ר"א, ובעיי"ז מנחות כב, ב) בא לעובריה בכלי. שקדש קומץ בכלי: עובדה. לקידוש זריקת: בשמאל כאשם. כאשם מועדע דכתיב ביה שמאל אלמא מואקצי' למטאת מהכא נפקא דכל עבודת מנחה הנעשות ציד ימין בעינן ויד יד תמה לי (מנחות א), שזריקתו בכלי ולא ציד, דלן קי טעון מאן אכצב אלא חטאת בלבד, דהרי אמרינן דלר' שמעון זריקת כשרה בשמאל דמיא זרק בשמאל פסול ור"ש מכשיר, משום דבשאר זריקת הקרבנות לא כתיב אכצב אלא כהונה ור"ש כהונה צעיא אכצב (שם כב, ב) לקומץ מנחת חוטא. אילטריך יד יד (שם א) שלא היא קרבנו מהדרי, (שם א) תנא תאא המנחה נאה (שם ו) מדרה הבשט, דס קילוח שהנשם יואהס זו יומא מת, כפורי עזרא גבי נלי כתיב כספר עזרא וכן מוריקן ועל שם שמקנא זו אכצבו קרי להן כפורי, לשון וכפר ידיו דלעיון קסרי (דקטנו צג) וכעיי"ז מנחות ז:

שיטה מקובצת

מדרב יהודה. האי סוגיא אליבא דמי' (לקמן דף יב, ב) דבר הלמד בגי' שוה ומלמד [בהיקש], ולעיל דקאמר ולא פליג ר"ש (מקשה) אליבא דמ"ד אין חוזר ומלמד דלמא לייבא אליבא דר"ש ולי' כמאן דאמרינן גמר להוית מקנא ידיו בגופה של פרה להוית מקנא ידיו בגופה של פרה אלא אכצבו במאי מקנא אמר אציי בשפת מורק ושהתא ידו נמי ליקנא בשפת